

סיפור החג – לצוות החינוכי ולהורים

ל"ג בעומר הוא מועד המתרחש בתאריך העברי: י"ח באייר.

מדוע אם כן ל"ג?

בגימטרייה, ל=30, ג=3 וביחד 33. זהו היום השלושים ושלושה מתוך ארבעים ותשעת הימים בספירת העומר. מהי ספירת העומר? ה"עומר" הוא הקציר הראשון של החיטה, המתחיל בחג הפסח ומסתיים בחג השבועות. ספירת העומר נמשכת 7 שבועות שהם 49 ימים. חג השבועות נקרא כך בגלל ספירת השבועות. כאשר בית המקדש היה קיים, הובא אל בית המקדש בירושלים ה"עומר", אלו הן אלומות השיבולים שנקצרו מן התבואה החדשה, כביכורים בפסח.

בשבועות נוהגים לציין את חג "מתן תורה", כזכר לתורה שניתנה לעם ישראל בהר סיני. יש האומרים כי ספירת העומר, נועדה להכנת המאמינים לחג מתן התורה. הספירה מתחילה למחרת יום פסח, שהוא זכר ליציאת מצרים, כדי להראות שהיציאה ממצרים הייתה האמצעי להשיג את המטרה העליונה, והיא קבלת התורה בהר סיני.

בימי ספירת העומר נוהגים מנהגי אבלות, לא מקיימים שמחות כמו חתונות או אירועים שונים. אך יום ל"ג בעומר הוא יוצא דופן, ומקובל כיום שמחה. ביום זה מדליקים מדורות בכל רחבי הארץ וחוגגים הילולות.

רבי עקיבא ובר כוכבא

רבי עקיבא חי בשנים 50-136 לספירה, והיה מגדולי ה"תנאים" (חכמי המשנה שחיו בארץ ישראל). עד גיל 40 הוא היה רועה צאן ורעה את עדריו של איש עשיר. רחל בתו של אותו האיש, היא שהשפיעה עליו ללמוד תורה, נישאה לו ותמכה בו. 40 שנה למד רבי עקיבא תורה, עד שהיה לאחד מגדולי החכמים בדורו. למרות זאת נשאר קרוב לפשוטי העם וקרב אותם לתורה. הוא הקים ישיבה בבני ברק והעמיד דורות של תלמידים. רבי עקיבא היה גם חבר הסנהדרין (בית הדין של חכמי ישראל), שישיבה ביבנה. הוא החל בסידור התורה שבעל פה, ועל כן הוא מכונה "אבי המשנה".

מנהגי האבלות שנקשרו לתקופת העומר על פי המסורת הם בגלל מותם של אלפים מתלמידו של רבי עקיבא בעקבות מגיפה, על פי הסיפור ביום ל"ג בעומר נפסקה המגפה ולכן מציינים אותו כיום שמחה.

רבי עקיבא היה המנהיג הרוחני של מרד בר כוכבא ופעל רבות לחיזוק לב העם לקראת המלחמה. במסעותיו בתפוצות עסק בגיוס לוחמים למרד. באותה תקופה אסר השלטון הרומי לעסוק בתורה, וכל העובר כל החוק היה צפוי לגזר דין מות. רבי עקיבא המשיך ללמד בסתר את תורת ישראל, כדי שלא תשכח מהדורות הבאים. הוא נתפס ונכלא בקיסריה, וכעבור שלוש שנים הוצא להורג בייסורים קשים, והיה לאחד מ"עשרת הרוגי מלכות" שהוצאו להורג על ידי השלטון הרומי.

מרד בר כוכבא

ביום ל"ג בעומר מתואר סיפור הניצחון של מרד בר כוכבא.

בר כוכבא היה מנהיג של חלק מהאוכלוסייה היהודית באזור יהודה, תחת השלטון הרומאי (שמו האמיתי היה שמעון בן כוסבא). מאמיניו קראו לו "נשיא ישראל". בר כוכבא קיבל את תמיכתו של רבי עקיבא, שאף קרא לו "המשיח". חלק מהיהודים התנגדו לבר כוכבא ואף קראו לו "בר כוזיבא: איש השקר".

בר כוכבא הנהיג את המרד השלישי כנגד הרומאים, שהתחיל בשנת 135 לספירה, (65 שנים לאחר חורבן בית המקדש השני), ונמשך שלוש שנים, עד שדוכא על ידי הרומאים.

בתחילה הצליח בר- כוכבא לשחרר את ירושלים ואת יהודה מידי הרומאים ואף טבע מטבעות כביטוי לעצמאות המחודשת. אך הרומאים שלחו לארץ יהודה כוחות גדולים ורבים מכל חלקי האימפריה, מבריטניה ועד הדנובה. כוחות אלה היו גדולים ורבים מן הכוחות הרומיים שהביאו לחורבן ירושלים שבעים שנה קודם לכן. המרד דוכא במחיר כבד מאוד – כשש מאות אלף הרוגים. בר כוכבא עצמו מת באותם הקרבות. על פי האגדה, וכדי לשמר את דמותו כגיבור, הוא מת "בידי שמים" מהכשת נחש בעקב רגלו.

רבי שמעון בר יוחאי

רבי שמעון בר יוחאי היה תנא בן הדור הרביעי לתנאים, שחי במאה ה-2 לספירה והיה תלמידו של רבי עקיבא.

רבי שמעון בר יוחאי (הרשב"י) נמנה עם הקבוצות שהתנגדו בצורה עזה לשלטון הרומאים בארץ ישראל והטיפו נגד השלמה עם השלטון הזר גם לאחר מרד בר כוכבא ורציחתו של רבי עקיבא. בגלל התנגדותו לשלטון הרומאים רדפו אחריו, והוא הסתתר יחד עם בנו, רבי אלעזר במשך 12 שנים במערה בפקיעין. על פי הסיפור ניזונו מעץ חרוב וממעין מים שנבראו להם בדרך נס. כל אותן שנים היו שניהם לומדים תורה כאשר כל גופם מכוסה חול עד צווארם, ורק בזמן התפילה יצאו מהחול והתלבשו.

הלכות רבות בספר ה"משנה" היהודי נכתבו על ידי הרשב"י וגם ספר הזוהר בתורת הקבלה מיוחס אליו. רשב"י הפך לסמל של תורת הסוד והקבלה, וגם הוא נקשר למועד ל"ג בעומר, מכיוון שעל פי המסורת היה זה יום פטירתו, בעקבות שריפה בביתו. ביום מותו הוא רצה לגלות לתלמידיו סודות מספר הזוהר אך הוא לא הספיק. על פי האמונה נשמתו עלתה לשמיים והתאחדה עם כוחות עליונים.

מנהגי החג

הדלקת מדורות

הדלקת מדורות אש בכל רחבי הארץ: החיבור בין מרד בר כוכבא, ל"ג בעומר והדלקת מדורות: המורדים הדליקו משואות על ראשי ההרים כדי להודיע על פרוץ המרד. המדורות שאנו מדליקים היום הן לזכר אותן משואות.

במדורות נהוג להביא דברי מזון ושתיה, למשל תפוחי אדמה במדורה. בישובים ובקהילות שונות מדליקים מדורות במסגרת גנים, בתי ספר וקבוצות חברתיות. בשבועות שלפני ל"ג בעומר עסוקים הילדי באיסוף עצים למדורות.

הילולת רבי שמעון בר יוחאי

אלפי אנשים משתתפים בכל שנה בהילולת רבי שמעון בר יוחאי במתחם קברו במירון שליד צפת. הילולה קוראים, מתפללים, שרים ורוקדים לטובת עליו נשמתו של הרב.

"תספורת חלאקה"

אחד הטקסים המיוחדים המתקיימים בל"ג בעומר הוא טקס ה"חלאקה", כלומר, תספורת ראשונה לילדים בני שלוש. נוהגים לעשות חלאקה במסגרת הילולת רבי שמעון בר יוחאי במירון ובאתרים נוספים.

חתונות וחופות

בימי ספירת העומר נוהגים מנהגי אבלות ובין השאר אין מתחתנים או חוגגים חגיגות. ל"ג בעומר הוא יום של הפוגה בימי האבל ונוהגים לערוך בו חופות ולקיים חתונות. קשר נוסף לחתונות הוא פטירתו של רב שמעון בר יוחאי, שאומרים שאיחודו עם כוחות עליונים בשמיים הוא כמעין חתונה.

משחק בחץ וקשת

חץ וקשת היו כלי נשק ששימשו בימי בר כוכבא, ולזכרו נוהגים להתאמן במשחקי קליעה למטרה. תלמידיו של רבי שמעון בר יוחאי נהגו להתאסף בחוץ וללמוד תורה שלא כהוראת הרומאים. הם נשאו עימם חיצים וקשתות מאחר שהצטרפו למרד, וכאשר התגלו טענו שיצאו לשחק ולא להילחם.

מחנאות ויציאה לחיק הטבע

מנהג הדלקת המדורה התרחב עם השנים וסביבו התפתחה מסורת של יציאה לחיק הטבע: הקמת "מחנה" אוהלים, בישול על המדורה, משחקים ופעילויות שונות הקשורות בטבע שבסביבה הקרובה.

סיפור החג – לילדים

ל"ג בעומר הוא חג המדורות, היהודים חוגגים אותו כדי לזכור כמה סיפורים הסטוריים שקרו לפני שנים רבות.

מרד בר כוכבא

לפני שנים רבות שלטו באזורנו הרומאים. הרומאים לא הסכימו שהיהודים יתפללו ויקיימו את מצוות היהדות. הם רצו שכולם יתנהגו כמו רומאים ויאמינו רק במה שהרומאים מאמינים. היהודים התארגנו למרד (התנגדות) כנגד השלטון. המנהיג שלהם באזור ירושלים היה איש צעיר בשם "בר כוכבא" האגדה מספרת שהעיניים שלו זהרו כמו כוכבים. בהתחלה המרד הצליח, והיהודים חשבו שניצחו, אבל הצבא הרומאי היה חזק יותר, והרומאים ניצחו את המורדים. האש שאנחנו מדליקים במדורות בל"ג בעומר, היא כדי לזכור את המרד. ישנו סיפור שאומר שככה הודיעו היהודים אחד לשני על הניצחון במרד: היו מדליקים אש על הגבעה, ואנשים בכפר הסמוך היו רואים את האש ו"מעבירים את ההודעה" באמצעות מדורה נוספת. לא היו להם טלפונים, לכן השתמשו בדרכים אחרות.

רבי עקיבא

מי שתמך בבר כוכבא היה רב מפורסם, ששמו רבי עקיבא, רבי עקיבא היה רב חשוב מאד ביהדות, והיו לו הרבה תלמידים. (אפשר להסביר לילדים מה זה איש דת ביהדות, מה זה רב). כשרבי עקיבא היה צעיר הוא היה רועה צאן. הוא רעה את העדרים של איש עשיר בשם "כלבא שבוע". עד גיל 40 הוא לא למד. הוא אפילו לא ידע לקרוא. הבת של כלבא שבוע – רחל ראתה שהוא איש מאוד טוב וישר, והיא אהבה אותו. היא אמרה לרבי עקיבא שהיא תתחתן איתו אם יתחיל ללמוד, ויתמיד בלימודי התורה. כלבא שבוע לא שמח ולא תמך ברצונה של רחל בתו, אבל היא החליטה שזה רצונה. ואכן רבי עקיבא למד והפך להיות רב גדול וחשוב.

רבי שמעון בר יוחאי

סיפור נוסף הוא סיפורו של רב חשוב נוסף, רבי שמעון בר יוחאי, שגם קוראים לו בקיצור הרשב"י. גם הוא היה רב חשוב מאד וכתב ספרים שלמים של מצוות וסודות. הרשב"י התנגד גם הוא לרומאים, שלא הסכימו ליהודים להתפלל, והם חיפשו אותו ורדפו אחריו, ולכן התחבא במערה יחד עם בנו במשך 12 שנים! ושם למד תורה ותפלל וכתב ספרים. כאשר יצא מהמערה, המשיך ללמד תלמידים, עד שיום אחד נשרף ביתו, זה היה גם יום מותו, וגם הוא קרה בתקופה של ל"ג בעומר.

ערכי החג ודגשים לסביבת חינוך רב תרבותית

- הזכות של כל אדם לבחור לפי איזה זהות ואמונה לחיות – תחת שלטון הרומאים, התעקשו היהודים לשמור על זהותם הדתית והתרבותית.
- מרד ומלחמה – המרד ברומאים גבה מחיר כבד מאוד של הרוגים. זהו מרד שנוי במחלוקת ויש הרואים בו מהלך פנאטי ולא מוצדק. בגיל הרך, כאשר אין לנו אפשרות להסביר תכנים מורכבים עדיף פשוט להימנע מהעמקה או האדרה של תוכן זה.
- הסיפור הדתי – סיפור ל"ג בעומר הוא דתי וכולל היכרות עם דמויות משמעותיות לדת היהודית. במידה ובוחרים ללמד על דמויות אלו, מומלץ להדגיש ערכים אוניברסליים הקשורים בהן יותר מערכים דתיים. למשל ר' עקיבא שהצליח ללמוד בגיל כל כך מבוגר והפך לגדול בתורה.

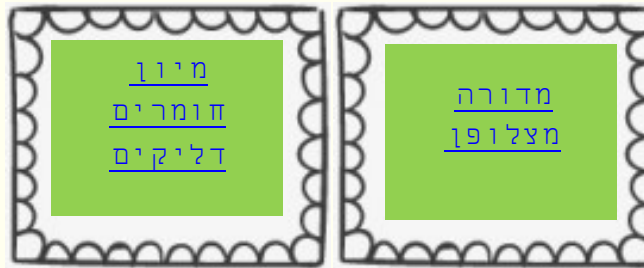
פעילויות חינוכיות לקראת החג

סיפורים ושירים

יצירה ואמנות

אוכל ובישול

מרחב, סביבה וקהילה

יציאה לחיק הטבע והקמת מחנה

בטיחות אש

